AS IF INTERLEAVED

language: Latin (early vi CE)
copy text: Endlicher
(P. J. Schalbacher 1828)
typeface: Kings Caslon by Dalton Maag

EPICPOEM.ORG 🇺🇸 208 lines 2.0

As some way-faring Man, who wanders o'er
In Thought, a Length of Lands he trod before,
Sends forth his active Mind from Place to Place,
Joins Hill to Dale, and measures Space with Space:

PRISCIAN
ON WEIGHTS & MEASURES

WITH RESTART

EPIC POEM .ORG
DIGITAL CLASSICS

THESE LINES HAVE CONVERGED TO TELL
A STORY THAT SATISFIES ME IN MY HEART,
WHERE ONLY THERE IT REALLY COUNTS.

PRINT:
1 to **6**

Notes

Notes

Pondera Paeoniis veterum memarata libellis
Nosse iuvat. Pondus rebus natura locavit
Corporeis: elementa suum regit omnia pondus.
Pondere terra manet: vacuus quoque ponderis aether
Indefessa rapit volventis sidera mundi.
Ordiar a minimis, post haec maiora sequentur:
Nam maius nihil est aliud quam multa minuta.
◆ Semioboli duplum est obolus, quem pondere duplo
Gramma vocant, scriplum nostri dixere priores.
Semina sex alii siliquis latitantia curvis
Attribuunt scriplo, lentisve grana bis octo,
Aut totidem speltas numerant, tristesve lupinos
Bis duo; sed si par generatim his pondus inesset,
Servarent eadem diversae pondera gentes.
Nuncuariant: etenim cuncta haec non foedere certo
Naturae, sed lege valent hominumque repertis:
Scripla tria drachmam vocitant, quo pondere doctis
Argenti facilis signatur nummus Athenis;
Holceque a drachma non re, sed nomine differt.
Drachmam si gemines, erit is, quem dicier audis,
Sicilicus: drachmae scriplum si adiecero, fiet
Sextula quae fertur; nam sex his uncia constat.
Sextula cum dupla est, veteres dixere duellam.
Uncia fit drachmis bis quattuor; unde putandum
Grammata dicta, quod haec viginti quattuor in se
L1[I] Uncia habet: tot enim formis vox nostra notatur,
Horis quot mundus peragit noctemque diemque.
Unciaque in libra pars est, quae mensis in anno.
Haec magno Latio libra est, gentique togatae:
Attica nam minor est: ter quinque hanc denique drachmam
Et ter vicenis tradunt explerier unam.
Accipe praeterea, parvo quam nomine Graii
Mnam vocitant, nostrique minam dixere priores:
Centum hae sunt drachmae, quodsi decerpseris illis
Quattuor: efficies hanc nostram denique libram;
Attica quae fiet, si quartam dempseris hinc, Mna.
Cecropium superest post haec docuisse talentum,
Sexaginta minas, seu vis, sex millia drachmas,
Quod summum doctis perhibetur pondus Athenis;
Nam nihil his obolove minus, maiusve talento.
Nunc dicam solidae, quae sit divisio librae,
Sive, assis: nam sic legum dixere periti,
Ex quo, quod soli capimus, perhibemur habere,
Dicimur aut partis domini pro partibus huius.
Uncia si librae desit, dixere deuncem;
At si sextantem retrahas, erit ille decuncis.
Priscian Sed nullum reliquo nomen semuncia certum
W&M Dempta dabit; nec quae est huius sescuncia triplex.
Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto;
Cumque triens desit, bessem dixere priores.

1 (1C)

Idem septuncem dempto quincunce vocarunt.
Post haec semissis solidi pars maxima fertur: **Priscian**
Nam quae dimidium superat, pars esse negatur, **W&M**
Ut docuit tenui scribens in pulvere Musa.
Cetera dicta prius quibus est semuncia maior.
Haec de ponderibus: superest pars altera nobis,
Humida metiri, seu frugam semina mavis,
Cuius principio nobis pandetur origo.
Pes longo in spatio, latoque altoque notetur:
Angulus ut par sit, quem claudit linea triplex,
Quattuor et medium quadris cingatur inane:
Amphora fit cubus, quam ne violare liceret,
Sacravere Iovi Tarpeio in monte Quirites.
Huius dimidium fert urna, ut et ipsa medimni
Amphora, terque capit modium: sextarius istum
Sedecies haurit, quot solvitur in digitos pes.
At cotylas, quas, si placeat, dixisse licebit
Heminas, recipit geminas sextarius unus,
Quis quater adsumptis fit graio nomine choenix.
Adde duas, chus fit, vulgo qui est congius idem,
E quo sextarii nomen fecisse priores
Crediderim, quod eos capiat sex congius unus.
At cotyle cyathos bis ternos una receptat:
Sed cyatho nobis pondus quoque saepe notatur.
Bis quinae hunc faciunt drachmae, si adpendere malis:
Oxybaphon fiet, si quinque addantur ad istas. **L2[O]**
At mystrum cyathi quarta est; sed tertia mystri,
Quam vocitant chemen, capit haec cochlearia bina.
Quod si mensurae pondus componere fas est,
Sextario cyathus pars est, quae est uncia librae.
Nec non oxybaphi similis sescuncia fiet:
Sicilicumque tibi mystro simulare licebit.
Cochlear extremum est, **scriplique** imitabitur **instar**.
Attica praeterea discenda est amphora nobis,
Seu cadus: hanc facies, nostrae si adieceris urnam.
Est et, bis decies quem conficit amphora nostra,
Culleus: hac maior nulla est mensura liquoris.
Est etiam terris, quas advena Nilus inundat,
Artaba, cui superat modii pars tertia, post tres,
Namque decem modiis explebitur artaba triplex.
Illud praeterea veteres perhibere memento,
Finitum pondus varios servare liquores.
Nam librae, ut memorant, bessem sextarius addet,
Seu puros pendas latices, seu dona Lyaei.
Addunt semissem librae labentis olivi,
Selibramque ferunt mellis superesse bilibri.
Haec tamen adsensu facili sunt credita nobis:
Namque nec errantes undis labentibus amnes,
Nec mersi puteis latices, aut fonte perenni
Manantes, par pondus habent; non denique vina,

Quae campi aut colles nuperve aut ante tulere:
Quod tibi mechanica promptum est deprendere Musa.
Ducitur argenti, tenuive ex aere cylindrus,
Quantum inter nodos fragilis producit arundo,
Cui cono interius modico pars ima gravatur,
Ne totus sedeat, totusve supernatet undis.
Lineaque a summo tenuis descendat ad imam
◆ Ducta superficiem, totque aequa in frusta secatur,
Quot scriplis gravis est argenti aerisve cylindrus.
Hoc cuiusque potes pondus spectare liquoris.
Nam si tenuis erit, maior pars mergitur unda:
Sin gravior plures modulos superesse notabis;
Aut si tantumdem laticis sumatur utrimque,
Pondere praestabit gravior; si pondera secum
Convenient, tunc maior erit, quae tenuior unda est.
Quod si ter septem numeros texisse cylindri
Hos videas latices, illos cepisse ter octo,
His drachma gravius fatearis pondus inesse;
Sed refert aequi tantum conferre liquoris,
Ut gravior superet drachma, quantum expulit undae
Illius aut huius, teretis pars mersa cylindri.
Haec de mensuris, quarum si signa requires,
Ex ipsis veterum poteris cognosere chartis.
Nunc aliud partum ingenio trademus eodem.
Argentum fulvo si quis permisceat auro,
L2[I] Quantum id sit, quove id possis deprendere pacto,
Prima Syracosii mens prodidit alta magistri.
Regem namque ferunt Siculum, quam voverat olim
Caelicolum regi ex auro statuisse coronam:
Compertoque dehinc furto, nam, parte retenta,
Argenti tantumdem opifex immiscuit auro,
Orasse ingenium civis, qui mente sagaci,
Quis modus argenti fulvo latitaret in auro,
Repperit, inlaeso, quod dis erat ante dicatum.
Quod te, quale siet, paucis, adverte, docebo.
Lancibus aequatis, quibus haec perpendere mos est,
Argenti atque auri, quod edax purgaverit ignis,
Impones libras, neutra ut praeponderet; hasque
Submittes in aquam: quas pura ut ceperit unda,
Protinus inclinat pars haec, quae sustinet aurum;
Densius hoc namque est, simul aëre crassior unda.
At tu siste iugum, mediique a cardine centri,
Intervalla nota, quantum discesserit illinc,
Quotque notis distet suspenso pondere filum.
Fac drachmis distare tribus. Cognoscimus ergo
Argenti atque auri discrimina: deniqne libram
Priscian Libra tribus drachmis superat, cum mergitur unda.
W&M Sume dehinc aurum, cui pars argentea mixta est,
Argentique meri par pondus, itemque sub unda
Lancibus impositum specta: propensior auri
2 (2C) Materies; subsistet enim, furtumque docebit.
Nam si ter senis superabitur altera drachmis,
Sex solas libras auri dicemus inesse,
Argenti reliquum: quia nil in pondere differt
Argentum argento, liquidis cum mergitur undis.
Haec eadem puro deprendere possumus auro,
Si par corrupti pondus pars altera gestet.
Nam quotiens ternis pars inlibata gravarit
Corruptam drachmis sub aqua, tot inesse notabis
Argenti libras, quas fraus permiscuit auro.
Pars etiam librae quaevis si forte supersit;
Haec quoque drachmarum simili tibi parte notetur.
Nec non et sine aquis eadem deprendere furtum
Ars docuit, quam tu mecum experiare, licebit.
Ex auro fingis librili pondere formam,
Parque ex argento moles siet; ergo duobus
Dispar erit pondus paribus, quia densior auro est.
Post haec ad lancem rediges, pondusque requires
Argenti, nam iam notum est, quod diximus, auro,
Fac et id argento gravius sextante repertum.
Tunc auro, cuius vitium furtumque requiris,
Finge parem argenti formam pondusque notato,
Altera quo praestat leviorque est altera moles
Sit semissis onus; potes ex hoc dicere quantum
Argenti fulvo mixtum celetur in auro.
Nam quia semissem triplum sextantis habemus, **L2[I]**
Tres inerunt auri librae, quodque amplius hoc est,
Quantum cumque siet, fraus id permiscuit auro.
Causa, cur ita sit, prompta est, si discere verum
Non pigeat, veterumque animos intendere chartis.
Nam si disparibus numeris accesserit idem,
Servat inaequales itidem, tantumque manebit
Discrimen, quantum fuerat prius, idque notabis
Sive in temporibus quaeras, seu pondera rerum
Seu moles spectare velis spatiumque locorum.
Quare diversis argenti aurique metallis,
Quis forma ac moles eadem est, par addito pondus
Argento, solum id crescit, nihil additur auro.
Sextantes igitur quos tu superesse videbis,
In totidem dices aurum consistere libris,
Parsque itidem librae sextantis parte notetur.
Quod si forte parem corrupto fingere formam
Argento nequeas, at mollem sumito ceram.
Atque brevis facilisque tibi formetur imago,
Sive cubi, seu semiglobi teretisve cylindri,
Parque ex argento simuletur forma nitenti,
Quarum pondusi item nosces. Fac denique drachmas **Priscian**
Bis sex argenti, cerae tres esse repertas; **W&M**
Ergo in ponderibus cerae argentique liquebit,
Si par forma siet, quadrupli discrimen inesse.

Tum par effigies cera simuletur eadem
Priscian Corruptae, cuius fraudem cognoscere curas.
W&M Sic iustum pondus, quod lance inveneris aequa,
In quadruplum duces; quadrupli nam ponderis esset,
Si foret argenti moles, quae cerea nunc sit.
Cetera iam puto nota tibi; nam diximus ante,
Quo pacto furtum sine aquis deprendere possis.
Haec eadem in reliquis poteris spectare metallis.

Pondera Paeoniis veterum memarata libellis
Nosse iuvat. Pondus rebus natura locavit
Corporeis: elementa suum regit omnia pondus.
Pondere terra manet: vacuus quoque ponderis aether
Indefessa rapit volventis sidera mundi.
Ordiar a minimis, post haec maiora sequentur:
Nam maius nihil est aliud quam multa minuta.
Semioboli duplum est obolus, quem pondere duplo
Gramma vocant, scriplum nostri dixere priores.
Semina sex alii siliquis latitantia curvis
Attribuunt scriplo, lentisve grana bis octo,
Aut totidem speltas numerant, tristesve lupinos
Bis duo; sed si par generatim his pondus inesset,
Servarent eadem diversae pondera gentes.
Nuncuariant: etenim cuncta haec non foedere certo
Naturae, sed lege valent hominumque repertis:
Scripla tria drachmam vocitant, quo pondere doctis
L2[O] Argenti facilis signatur nummus Athenis;
Holceque a drachma non re, sed nomine differt.
Drachmam si gemines, erit is, quem dicier audis,
Sicilicus: drachmae scriplum si adiecero, fiet
Sextula quae fertur; nam sex his uncia constat.
Sextula cum dupla est, veteres dixere duellam.
Uncia fit drachmis bis quattuor; unde putandum
Grammata dicta, quod haec viginti quattuor in se
Uncia habet: tot enim formis vox nostra notatur,
Horis quot mundus peragit noctemque diemque.
Unciaque in libra pars est, quae mensis in anno.
Haec magno Latio libra est, gentique togatae:
Attica nam minor est: ter quinque hanc denique drachmam
Et ter vicenis tradunt explerier unam.
Accipe praeterea, parvo quam nomine Graii
Mnam vocitant, nostrique minam dixere priores:
Centum hae sunt drachmae, quodsi decerpseris illis
Quattuor: efficies hanc nostram denique libram;
Attica quae fiet, si quartam dempseris hinc, Mna.
Cecropium superest post haec docuisse talentum,
Sexaginta minas, seu vis, sex millia drachmas,
Quod summum doctis perhibetur pondus Athenis;
Nam nihil his obolove minus, maiusve talento.
Nunc dicam solidae, quae sit divisio librae,
Sive, assis: nam sic legum dixere periti,
Ex quo, quod soli capimus, perhibemur habere,
Dicimur aut partis domini pro partibus huius. Priscian
Uncia si librae desit, dixere deuncem; W&M
At si sextantem retrahas, erit ille decuncis.
Sed nullum reliquo nomen semuncia certum
Dempta dabit; nec quae est huius sescuncia triplex.
Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto;
Cumque triens desit, bessem dixere priores.
Idem septuncem dempto quincunce vocarunt.
Post haec semissis solidi pars maxima fertur:
Nam quae dimidium superat, pars esse negatur,
Ut docuit tenui scribens in pulvere Musa.
Cetera dicta prius quibus est semuncia maior.
Haec de ponderibus: superest pars altera nobis,
Humida metiri, seu frugam semina mavis,
Cuius principio nobis pandetur origo.
Pes longo in spatio, latoque altoque notetur:
Angulus ut par sit, quem claudit linea triplex,
Quattuor et medium quadris cingatur inane:
Amphora fit cubus, quam ne violare liceret,
Sacravere Iovi Tarpeio in monte Quirites.
Huius dimidium fert urna, ut et ipsa medimni
Amphora, terque capit modium: sextarius istum
Sedecies haurit, quot solvitur in digitos pes.
At cotylas, quas, si placeat, dixisse licebit
Heminas, recipit geminas sextarius unus, L1[I]
Quis quater adsumptis fit graio nomine choenix.
Adde duas, chus fit, vulgo qui est congius idem,
E quo sextarii nomen fecisse priores
Crediderim, quod eos capiat sex congius unus.
At cotyle cyathos bis ternos una receptat:
Sed cyatho nobis pondus quoque saepe notatur.
Bis quinae hunc faciunt drachmae, si adpendere malis:
Oxybaphon fiet, si quinque addantur ad istas.
At mystrum cyathi quarta est; sed tertia mystri,
Quam vocitant chemen, capit haec cochlearia bina.
Quod si mensurae pondus componere fas est,
Sextario cyathus pars est, quae est uncia librae.
Nec non oxybaphi similis sescuncia fiet:
Sicilicumque tibi mystro simulare licebit.
Cochlear extremum est, **scriplique** imitabitur **instar**.
Attica praeterea discenda est amphora nobis,
Seu cadus: hanc facies, nostrae si adieceris urnam.
Est et, bis decies quem conficit amphora nostra,
Culleus: hac maior nulla est mensura liquoris.
Est etiam terris, quas advena Nilus inundat,
Artaba, cui superat modii pars tertia, post tres,
Namque decem modiis explebitur artaba triplex.
Illud praeterea veteres perhibere memento,
Finitum pondus varios servare liquores.

Nam librae, ut memorant, bessem sextarius addet,
Seu puros pendas latices, seu dona Lyaei.
Addunt semissem librae labentis olivi,
Selibramque ferunt mellis superesse bilibri.
Haec tamen adsensu facili sunt credita nobis:
Namque nec errantes undis labentibus amnes,
Nec mersi puteis latices, aut fonte perenni
Manantes, par pondus habent; non denique vina,
Quae campi aut colles nuperve aut ante tulere:
Quod tibi mechanica promptum est deprendere Musa.
Ducitur argenti, tenuive ex aere cylindrus,
Quantum inter nodos fragilis producit arundo,
Cui cono interius modico pars ima gravatur,
Ne totus sedeat, totusve supernatet undis.
Lineaque a summo tenuis descendat ad imam
◆ Ducta superficiem, totque aequa in frusta secatur,
Quot scriplis gravis est argenti aerisve cylindrus.
Hoc cuiusque potes pondus spectare liquoris.
Nam si tenuis erit, maior pars mergitur unda:
Sin gravior plures modulos superesse notabis;
Aut si tantumdem laticis sumatur utrimque,
Pondere praestabit gravior; si pondera secum
Convenient, tunc maior erit, quae tenuior unda est.
Quod si ter septem numeros texisse cylindri
Hos videas latices, illos cepisse ter octo,
L1[O] His drachma gravius fatearis pondus inesse;
Sed refert aequi tantum conferre liquoris,
Ut gravior superet drachma, quantum expulit undae
Illius aut huius, teretis pars mersa cylindri.
Haec de mensuris, quarum si signa requires,
Ex ipsis veterum poteris cognosere chartis.
Nunc aliud partum ingenio trademus eodem.
Argentum fulvo si quis permisceat auro,
Quantum id sit, quove id possis deprendere pacto,
Prima Syracosii mens prodidit alta magistri.
Regem namque ferunt Siculum, quam voverat olim
Caelicolum regi ex auro statuisse coronam:
Compertoque dehinc furto, nam, parte retenta,
Argenti tantumdem opifex immiscuit auro,
Orasse ingenium civis, qui mente sagaci,
Quis modus argenti fulvo latitaret in auro,
Repperit, inlaeso, quod dis erat ante dicatum.
Quod te, quale siet, paucis, adverte, docebo.
Lancibus aequatis, quibus haec perpendere mos est,
Argenti atque auri, quod edax purgaverit ignis,
Impones libras, neutra ut praeponderet; hasque
Submittes in aquam: quas pura ut ceperit unda,
Protinus inclinat pars haec, quae sustinet aurum;
Densius hoc namque est, simul aëre crassior unda.
At tu siste iugum, mediique a cardine centri,
Intervalla nota, quantum discesserit illinc,
Quotque notis distet suspenso pondere filum. **Priscian**
Fac drachmis distare tribus. Cognoscimus ergo **W&M**
Argenti atque auri discrimina: deniqne libram
Libra tribus drachmis superat, cum mergitur unda.
Sume dehinc aurum, cui pars argentea mixta est,
Argentique meri par pondus, itemque sub unda
Lancibus impositum specta: propensior auri
Materies; subsistet enim, furtumque docebit.
Nam si ter senis superabitur altera drachmis,
Sex solas libras auri dicemus inesse,
Argenti reliquum: quia nil in pondere differt
Argentum argento, liquidis cum mergitur undis.
Haec eadem puro deprendere possumus auro,
Si par corrupti pondus pars altera gestet.
Nam quotiens ternis pars inlibata gravarit
Corruptam drachmis sub aqua, tot inesse notabis
Argenti libras, quas fraus permiscuit auro.
Pars etiam librae quaevis si forte supersit;
Haec quoque drachmarum simili tibi parte notetur.
Nec non et sine aquis eadem deprendere furtum
Ars docuit, quam tu mecum experiare, licebit.
Ex auro fingis librili pondere formam,
Parque ex argento moles siet; ergo duobus
Dispar erit pondus paribus, quia densior auro est.
Post haec ad lancem rediges, pondusque requires
Argenti, nam iam notum est, quod diximus, auro,
Fac et id argento gravius sextante repertum.
Tunc auro, cuius vitium furtumque requiris,
Finge parem argenti formam pondusque notato,
Altera quo praestat leviorque est altera moles
Sit semissis onus; potes ex hoc dicere quantum
Argenti fulvo mixtum celetur in auro.
Nam quia semissem triplum sextantis habemus,
Tres inerunt auri librae, quodque amplius hoc est,
Quantum cumque siet, fraus id permiscuit auro.
Causa, cur ita sit, prompta est, si discere verum
Non pigeat, veterumque animos intendere chartis.
Nam si disparibus numeris accesserit idem,
Servat inaequales itidem, tantumque manebit
Discrimen, quantum fuerat prius, idque notabis
Sive in temporibus quaeras, seu pondera rerum
Seu moles spectare velis spatiumque locorum.
Quare diversis argenti aurique metallis,
Quis forma ac moles eadem est, par addito pondus
Argento, solum id crescit, nihil additur auro.
Sextantes igitur quos tu superesse videbis,
In totidem dices aurum consistere libris,
Parsque itidem librae sextantis parte notetur.
Quod si forte parem corrupto fingere formam
Argento nequeas, at mollem sumito ceram.